

PRIČEST VJERNIKA

Crkva je od početka posvećivala veliku pažnju Euharistiji i euharistijskom slavlju, jer je svjesna da se radi o najvećoj tajni kojoj dugujemo najdublje poštovanje i čašćenje. Budno je pazila na sve što je u bilo kojoj vezi s ovim izvorom i hranom kršćanskog života. Uvijek je poticala vjernike da primaju tu duhovnu hranu. Uvađala je obrede i dopuštala običaje za koje je smatrala da će više koristiti duhovnom dobru vjernika te učiniti da oni potpunije sudjeluju u slavljenju Euharistije. Zbog istog razloga su na ovom području i u najnovije vrijeme uvedene mnoge promjene: obnovljen je obred mise, dana mogućnost pričesti pod obje prilike, pričest dva puta dnevno, pričest na ruku, pričest stojeći itd. Sve to ima samo jednu svrhu: da vjernici bolje sudjeluju u Kristovoj žrtvi. Ipak to nerijetko među svećenicima unosi zabunu i postaje predmetom rasprava i diskusija, u većini slučajeva nepotrebnih i neopravdanih. Stoga smatramo da je veoma korisno osvrnuti se na neka od tih pitanja, razjašnjujući ih postojećim crkvenim dokumentima i odredbama, kako bi što manje dolazilo do nesporazuma i pometnje.

Pričest na ruku

Danas nije rijetkost da se vjernici po našim crkvama pričešćuju i na jezik i na ruku. Čini se pak da pričest na ruku pobuđuje veću pažnju kod svih. Neki u tome vide ukidanje stoljetne prakse pričešćivanja na jezik, drugi pak vide prigodu nedovoljnog čašćenja Krista u euharistijskoj tajni. Sve se to i te kako odražuje na vjernicima i na njihovu liturgijskom odgoju. Kako i ne bi kad se zna desiti da pokoji svećenik preskoči vjernika koji mu ispruži ruku za pričest ili ga pričesti s negodovanjem i prigovaranjem, a pokoji naprosto prisiljava da se svi vjernici pričešćuju primivši hostiju na ruku! Ni jedni ni drugi nemaju pravo tako postupati, jer praksa Crkve i današnje njezine odredbe sasvim su drugog karaktera i ne idu u prilog ni jednima ni drugima.

Praksa Crkve kroz povijest svjedoči da su se vjernici pričešćivali na ruku i na jezik. Negdje i nekada prevladavao je jedan način, a negdje i nekada drugi način. Ovisilo je o stavu koji su vjernici imali prema Euharistiji. Prvi su kršćani gledali na Euharistiju u prvom redu kao na žrtvenu gozbu, na kojoj su se hranili Kristovim tijelom. Oni su bili i slobodniji prema Euharistiji, što ne znači da su imali manje poštovanje prema

njoj. Oni su se redovito pričešćivali preko mise, i to pod obje prilike. Krv su pili iz kaleža, a Tijelo su primali na ruku i sami stavljali u usta. Zorno im je bila prisutna Zadnja večera, na kojoj je Krist apostolima rekao: uzmite i jedite; uzmite i pijte. Da su prvi kršćani primali posvećeni kruh na ruke imamo toliko svjedočanstava. Jedno od najpouzdanijih imamo kod sv. Ćirila Jeruzalemskog (IV. st.). Opisujući način pričešćivanja on veli: »Kad pristupaš, ne pristupi tako da samo ispružiš ruke ili sklopiš ruke, nego učini svojom lijevom rukom prijestolje desnici, jer će ona primiti Kralja i onda uzmi Kristovo tijelo govoreći: amen« (Mist. kateheze 5, 21 f).

Iako se ovo svjedočanstvo ne odnosi na praksu čitave ondašnje Crkve, ipak je ono sigurna potvrda da su se vjernici pričešćivali na ruku. O tome nam svjedoče i drugi crkveni oci: Ciprijan, Tertulijan, Hipolit. Vjernici su u to vrijeme nosili Euharistiju i svojim kućama i sami je uzimali kao popudbinu prije polaska na mučeništvo. Sv. Atanazije i sv. Ivan Krizostom govore kako su svi oni koji su imali pristupiti pričesti morali prethodno oprati ruke.

Kad se s vremenom, posebno u ranom srednjem vijeku, počelo na Euharistiju više gledati kao na realnu Kristovu prisutnost, a manje kao na hranu kršćanskog života, počelo je rasti strahopoštovanje promatranja. To je prouzrokovalo manju intimnost s Kristom i rjeđe pričešćivanje, a u isto vrijeme i pričest na jezik. Propis da se pričest dijeli na jezik donesen je na pokrajinskom saboru u Rouenu god. 878. Tada je pričest na ruku bila dozvoljena jedino službenicima oltara, a kasnije samo đakonu.

Kako stvari stoje danas s obzirom na to pitanje? Praksa je često puta drugačija nego što su crkveni propisi. Redoviti način dijeljenja sv. pričesti je na jezik. Sv. zbor za bogoštovlje izdao je posebnu uputu o načinu dijeljenja sv. pričesti »*Memoriale Domini*« 29. svibnja 1969. Tu se izričito naglašava da ostaje na snazi stari običaj pričesti na jezik. Ovo je ušlo i u novi obred: »*Sveta pričest i štovanje euharistijskog otajstva izvan mise*«, od 21. lipnja 1974. U br. 21 tog obreda se kaže: »Neka se u dijeljenju svete pričesti obdržava običaj pričesti na jezik jer to odgovara stoljetnoj predaji«. To se daće zaključiti i iz *Opće uredbe Rimskog misala* (OURM), jer se u br. 117 naređuje da, prilikom pričesti, treba upotrebljavati pliticu i držati je vjerniku ispod usta. [Ovog propisa nema u obnovljenom misalu iz god. 1969. Zbog toga ga nema ni u hrvatskom prijevodu Reda Mise (KS, Zagreb 1969). On je naknadno uveden i nalazi se u tipičnom izdanju Rimskog misala iz god. 1970.]

Makar Crkva smatra pričest na jezik redovitim načinom pričešćivanja vjernika, ipak ona dopušta i pričest na ruku. Sv. zbor za bogoštovlje, u već spomenutoj uputi »*Memoriale Domini*«, preporučujući stoljetni način pričešćivanja na jezik daje mogućnost pričešćivanja na ruku. Da bi se pričest mogla dozvoljeno dijeliti vjernicima na ruku, potrebno je da biskupske konferencije pojedinih zemalja zatraže dozvolu od Sv. Stolice za svoje područje. I doista, još prije negoli je spomenuta Uputa službeno izašla u »*Acta Apostolicae Sedis*« [usp. AAS 61 (1969) 541—545], mnoge su

biskupske konferencije iz Evrope zatražile tu dozvolu i dobile je: npr., Belgija 31. svibnja 1969; Francuska i Njemačka 6. lipnja 1969; Austrija 18. veljače 1970; Luksemburg 15. listopada 1969. [usp. »Notitiae«, 5 (1969) 361; 6, (1970) 62]. Nakon dobivene dozvole pojedini su biskupi odmah dozvolili da se u njihovim biskupijama smije dijeliti pričest vjernicima na ruku.

Naša biskupska konferencija — preko svog predsjednika, zagrebačkog nadbiskupa mons. Franje Kuharića — također je 16. prosinca 1970. uputila molbu Sv. zboru za bogoštovlje, da i na našem području dozvoli dijeljenje pričesti na ruku. Toj je molbi udovoljeno otpismom istog Sv. zbora, br. 41/71, od 15. siječnja 1971. Na temelju toga i u skladu s Uputom o načinu dijeljenja sv. pričesti »Memoriale Domini« gotovo svi naši biskupi su na svojim područjima ubrzo dozvolili dijeljenje pričesti vjernicima na ruku: npr., zadarski nadbiskup 15. ožujka 1971, br. 434/71 (Vjesnik zadarske nadbiskupije, br. 3—4/71); splitsko-makarski nadbiskup 22. siječnja 1971, br. 89/71 (Vjesnik nadbiskupije splitsko-makarske, br. 1/71); riječko-senjski nadbiskup 24. kolovoza 1971, br. 1043/71 (Službeni vjesnik nadbiskupije riječko-senjske, br. 4/71). Slično su postupili i drugi biskupi. To je tražila pastoralna razboritost. K nama naime dolaze vjernici u čijim je biskupijama i zemljama već uvedeno pričešćivanje na ruku. U našim pojedinim nadbiskupijama i biskupijama zakonski je dakle dozvoljeno dijeljenje pričesti na ruku ima već nekoliko godina, kako smo naveli. Stoga izgleda malo čudno kako neki to ne poznaju i kako uopće može doći u pitanje dozvoljenost ili nedozvoljenost pričešćivanja vjernika na ruku, posebno kako može doći do nezgodnih scena kad vjernici to traže?!

Dakle, Crkva dozvoljava pričest na ruku. No, s time nije sve riješeno. Ima nešto i važnije od same dozvole. Na to nas ozbiljno upozorava Sv. zbor za bogoštovlje, kao i biskupi koji su u svojim biskupijama dozvolili pričešćivanje na ruku. Naime, vjernike treba na to pripremiti, poučiti, kako se ne bi pružila ni najmanja prigoda obećaćenja ili nedovoljnog čašćenja ovog najsvetijeg sakramenta. Sv. zbor za bogoštovlje poslao je uz uputu »Memoriale Domini« i popratno pismo svim biskupskim konferencijama o primjeni same Upute, tj. čega se sve treba pridržavati da pričest na ruku bude na izgradnju vjernika. Slično je učinio i Sv. zbor za sakramentalnoj pričesti uopće, a u četvrtom dijelu posebno se osvrće na pobožnost i čašćenje presvetog sakramenta kada se euharistijski kruh polaže na ruke vjernika.

I u jednoj i drugoj uputi dane su precizne smjernice, što dušobrižnici moraju činiti prije uvođenja pričešćivanja vjernika na ruku i kako postupiti prilikom samog dijeljenja pričesti. To se ne bi smjelo zanemariti niti olako preko toga prijeći. Nije dovoljno prijeći od pričesti na jezik na pričest na ruku i misliti da smo ažurni u ispunjavanju crkvenih odredaba i u toku liturgijske obnove. Svakoj promjeni treba prethoditi i pouka o teološko-pastoralnoj opravdanosti dotične promjene. Inače neće biti one

duhovne koristi koju obnova obreda ima pred očima. U tu svrhu Sv. zbor za bogoštovlje daje i neke propise koje treba obdržavati, čak oni uvjetuju i davanje dozvole od strane Sv. Stolice.

Kao prvo traži se da pričest na ruku ne smije istisnuti uobičajenu pričest na jezik. Tu se mora poštivati sloboda vjernika. U istom liturgijskom činu mogu se primijeniti oba načina pričešćivanja. To ovisi o želji vjernika kako se žele pričestiti.

Nadalje, pričest na ruku treba razborito i postepeno uvoditi. Uputa »Memoriale Domini« i »Immensae caritatis« zahtijevaju da se vjernici u prethodnim katehezama pouče, kako bi shvatili smisao i nakanu Crkve te primili posvećeni kruh s dužnim poštovanjem. Poučiti ih da ožive svoju vjeru u stvarnu prisutnost Kristovu pod prilikama koje su primili na ruku. Vjernike se ne bi smjelo izvrgnuti opasnosti da dođu na pomisao da se radi o običnom kruhu, jer ga sami stavljaju u usta. Naprotiv, to u njima mora povećati osjećaj veće pripadnosti mističnom tijelu Kristovu. Nastojati da se izbjegne svaka profanacija ovog sakramenta. Tu je velika odgovornost dušobrižnika i uopće svećenika. Biskupi na to moraju paziti.

Kao i dosada, redoviti djelatelj pričesti na ruku je svećenik ili đakon. Nije dozvoljeno niti se dozvoljava da vjernici vlastitom rukom sami iz posude uzimaju posvećeni kruh [usp. »Notitiae« 97 (1974) 308]. U tom pogledu i novi obred svete pričesti i štovanja euharistijskog otajstva izvan mise određuje: »Svetu pričest mora dijeliti ovlašteni službenik. On će česticu posvećenog kruha pričesniku pokazati i dati« (br. 21). Osim toga, dušobrižnik mora izbjegavati, i gotovo ne trpjeti, da vjernik primi posvećenu hostiju među prste, jer je opasnost da mrvice padnu na pod. U vezi s tim veoma dobro upozoravaju upute »Memoriale Domini« i »Immensae caritatis«. Naime, uvijek treba pripaziti na čestice koje bi eventualno mogle otpasti od hostije.

Također treba paziti da vjernik, koji je primio hostiju na ruku, mora je prije blagovati nego što se povraća na svoje mjesto. Kad se pričest dijeli pod obje prilike umakanjem, nije dozvoljeno umočenu hostiju staviti vjerniku na ruku, nego direktno na jezik. U ovom slučaju nema izbora. To je razumljivo. Svim pričesnicima treba preporučiti da čistih ruku dođu na pričest. To zahtijeva dostojanstvo euharistijske tajne. Prvopričesnicima treba dijeliti pričest na jezik, a ne na ruku, kako bi se kod njih već na početku njihova euharistijskog života pobudio veći osjećaj vjere i strahopoštovanja prema Kristu.

Iz svega ovoga jasno se uviđa, a to treba i naglašavati vjernicima, da su dva zakonita načina dijeljenja pričesti. Oba su jednako dostojna, ali su običaji i različita shvaćanja učinila da se nisu jednako cijenila i upotrebljavala. Stoga se ne bi smjela isticati prednost jednog pred drugim, biti pobornik jednog a drugog omalovažavati. Treba poštivati slobodu vjernika i njihovu religioznu osjetljivost te pričest dijeliti onako kako oni razborito traže.

Pričest dva puta dnevno

Već je stoljetna praksa, a to je ušlo i u crkveni zakonik (kan. 857), da se vjernici u redovitim prilikama mogu pričestiti samo jedanput dnevno. Kan. 858 § 1 dozvoljava pričestiti se drugi put istog dana samo u slučaju pogibli smrti ili obeščašćenja presv. sakramenta. Sv. zbor obreda u uputi o štovanju euharistijskog misterija (*Eucharisticum mysterium*) od 25. svibnja 1967. proširuje te slučajeve. Prema odredbama toga dokumenta vjernici se mogu pričestiti drugi put istoga dana u slijedećim slučajevima:

1. u subotu navečer i uoči zapovjednog blagdana na misi kojom se zadovoljava dužnost nedjeljne, odnosno blagdanske mise slijedećeg dana, iako su se već pričestili izjutra toga dana;
2. na uskrsnoj misi i na jednoj od misa na dan Božića, iako su primili pričest na misi uskrsne vigilije, odnosno božićne polnoćke;
3. na večernjoj misi Velikog četvrtka, makar su se već pričestili na misi Krizme (usp. br. 28).

Sv. zbor za sakramente u uputi »*Immensae caritatis*«, od 29. siječnja 1973., osim navedenih slučajeva, predviđa i druge prigode u kojima dopušta svećenicima i vjernicima, dapače i preporučuje, pričest po drugi put istog dana, kako bi sudjelovanje na misi bilo što potpunije. Prema ovoj uputi dozvoljeno je pričestiti se po drugi put istog dana u slijedećim prigodama:

1. na misama u kojima se dijeli sveto krštenje, krizma, bolesničko pomazanje, sveti red, ženidba i prva pričest;
2. na misi posvete crkve ili oltara, redovničkog zavjetovanja i podjeljivanja »kanonske misije«;
3. na misama za pokojne, i to: na sprovodnoj, nakon primljene vijesti o smrti, prigodom ukopa i na prvoj godišnjici;
4. na glavnoj misi koja se slavi u katedrali ili župnoj crkvi na Tijelovo, prigodom pastirskog pohoda, na misi prigodom pohoda višeg redovničkog poglavara, na misama posebnih zborova ili kapitula;
5. na glavnoj misi euharistijskog ili marijanskog kongresa, bilo da je međunarodni ili narodni, pokrajinski ili biskupijski;
6. na glavnoj misi nekog zbora, hodočašća ili misija;
7. prigodom dijeljenja popudbine pričest mogu primiti ukućani, prijatelji koji su prisutni;
8. osim navedenih slučajeva biskup ima ovlast dopustiti i u drugim prigodama, za koje smatra da će biti na veću duhovnu korist vjernicima.

Kad se sve to ima u vidu, onda zaista ima velik broj slučajeva kada se vjernici mogu pričestiti dva puta na dan. Te prigode nisu baš rijetke, pa ni na župama. Dušobrižnici bi o tome morali voditi računa, poučavati

vjernike, na to ih u datim momentima upozoravati. Otkrivati im širokogrudnost Crkve, koja nastoji da se vjernici što intimnije i češće ujedineju s Kristom. Ne smije se ovo pred njima sakrivati, zataškavati ili se ljutiti kad netko od njih to pita ili traži. Crkvi je na srcu dobro vjernika i njihova što tješnja veza s Kristom. Zbog toga im to i omogućava.

Fra Luka Livaja

JAVNO SLAVLJENJE SV. MISE ZA PREMINULOG KRŠĆANINA NEKATOLIKA

Od katoličkih se svećenika ponekad traži da služe sv. misu za pokojnika koji nije bio katolik već je pripadao nekoj drugoj kršćanskoj Crkvi ili crkvenoj zajednici. Sv. zbor za nauku vjere uzeo je takve slučajeve u razmatranje i o tome izdao Dekret 11. lipnja 1976. U Dekretu se iznose upute i odredbe kojih se treba držati u rješavanju tih slučajeva.

Dekret ističe da se privatne mise za pokojne kršćane koji nisu bili katolici mogu govoriti bez ikakve poteškoće, jer se to ne protivi nikakvoj zabrani. Čak se to i preporučuje, osobito onda kad se čini iz pobožnosti, prijateljstva, zahvalnosti itd.

Javno slavlje sv. mise za pokojne kršćane koji nisu bili u potpunom jedinstvu s Katoličkom crkvom nije dozvoljeno prema postojećem crkvenom zakonu (kan. 1241; usp. kan. 1240 § 1, 10). To i unaprijed važi kao opće pravilo.

Ipak, zbog današnjih izmijenjenih vjerskih i društvenih prilika, Sv. zbor ovim Dekretom dozvoljava, do objave novog kodeksa, da se može odstupiti od spomenutog općeg pravila kad se ostvare dva slijedeća uvjeta:

1. ako javno slavlje sv. mise izričito traži rodbina, prijatelji ili podložnici dotičnog pokojnika iz čisto religioznog motiva;

2. ako po sudu Ordinarija ne postoji sablazan za vjernika.

Navedeni uvjeti lakše se ostvare kad se radi o pokojniku istočnih Crkava, jer s tim Crkvama postoji uže, iako ne potpuno, jedinstvo u stvarima vjere.

Kad se ostvare navedeni uvjeti, dozvoljeno je slaviti sv. misu javno, ali se ni tada ne smije spominjati ime dotičnog pokojnika u euharistijskoj molitvi, jer to spominjanje pretpostavlja potpuno zajedništvo s Katoličkom crkvom.

Ako su kod toga misnog slavlja, uz katoličke vjernike, prisutni i drugi kršćani, treba opsluživati odredbe Drugog vat. sabora (OE 26—29; UR 8) i Svete Stolice (Ekumenski direktorij iz 1967. god., br. 40—42, 55—56 te Uputu iz iste godine o pripuštanju na pričest drugih kršćana, br. 5—6) s obzirom na zajedništvo u svetim tajnama.

Papa Pavao VI. je 11. lipnja Dekret odobrio i naredio da se objavi, dokidajući — koliko treba — kan. 809 (zajedno s kan. 2262 § 2, n. 2) i kan. 1241 te bilo što protivno da ne smeta (contrariis quibuslibet non obstantibus).

Dekret je potpisao kard. Franjo Šeper, prefekt

i

† Fr. Hieronymus Hamer OP, tajnik

[Usp. AAS 68 (1976.) 621—622]

PROSLAVA BEATIFIKACIJE I LITURGIJSKO SLAVLJE BL. LEOPOLDA MANDIĆA

Prema uputama Sv. zbora za bogoštovlje o proslavi beatifikacije nekog blaženika u prikladno vrijeme nakon proglašenja blaženim, od 15. listopada 1972., traži se posebni indult od istog Sv. zbora da bi se ta proslava mogla obaviti. Preuzv. gosp. Franjo Kuharić, nadbiskup zagrebački i predsjednik BKJ zatražio je u ime BKJ 25. lipnja 1976. dozvolu od Sv. zbora za bogoštovlje da se može kod nas obaviti proslava beatifikacije bl. Leopolda Mandića. Sv. zbor je to dozvolio otpisom od 10. srpnja 1976., Prot. br. CD 967/76. Naša BK je na svom ovogodišnjem jesenskom zasjedanju u Zagrebu (12.—15. listopada) odlučila da se svečano proslavi beatifikacija bl. Leopolda Mandića u Hercegovom, njegovu rodnom mjestu, u nedjelju 1. svibnja 1977., uz sudjelovanje biskupa i hodočasnika iz svih naših biskupija. Na tu komemoraciju beatifikacije bl. Leopolda Mandića doći će i naš kardinal dr. Franjo Šeper, prefekt Sv. zbora za nauku vjere.

Preuzv. gosp. Franjo Kuharić zatražio je također 25. lipnja 1976. u ime našeg episkopata da se u cijeloj našoj zemlji godišnji blagdan bl. Leopolda Mandića, umjesto 30. srpnja, slavi 12. svibnja, na dan njegovog rođenja, jer je to vrijeme pogodnije nego u ljetnoj sezoni. Sv. zbor za sakramente i bogoštovlje svojim otpisom od 10. srpnja 1976., Prot. br. 468/76. to je dozvolio i odredio da se liturgijsko slavlje bl. Leopolda Mandića uvrsti u kalendar svih biskupija na dan 12. svibnja kao obvezatan spomendan.

Priredio: Š. Š.

Papa Pavao VI. je 11. lipnja Dekret odobrio i naredio da se objavi, dokidajući — koliko treba — kan. 809 (zajedno s kan. 2262 § 2, n. 2) i kan. 1241 te bilo što protivno da ne smeta (*contrariis quibuslibet non obstantibus*).

Dekret je potpisao kard. Franjo Šeper, prefekt

i

† Fr. Hieronymus Hamer OP, tajnik

[Usp. AAS 68 (1976.) 621—622]

PROSLAVA BEATIFIKACIJE I LITURGIJSKO SLAVLJE BL. LEOPOLDA MANDIĆA

Prema uputama Sv. zbora za bogoštovlje o proslavi beatifikacije nekog blaženika u prikladno vrijeme nakon proglašenja blaženim, od 15. listopada 1972., traži se posebni indult od istog Sv. zbora da bi se ta proslava mogla obaviti. Preuzv. gosp. Franjo Kuharić, nadbiskup zagrebački i predsjednik BKJ zatražio je u ime BKJ 25. lipnja 1976. dozvolu od Sv. zbora za bogoštovlje da se može kod nas obaviti proslava beatifikacije bl. Leopolda Mandića. Sv. zbor je to dozvolio otpisom od 10. srpnja 1976., Prot. br. CD 967/76. Naša BK je na svom ovogodišnjem jesenskom zasjedanju u Zagrebu (12.—15. listopada) odlučila da se svečano proslavi beatifikacija bl. Leopolda Mandića u Hercegovom, njegovu rodnom mjestu, u nedjelju 1. svibnja 1977., uz sudjelovanje biskupa i hodočasnika iz svih naših biskupija. Na tu komemoraciju beatifikacije bl. Leopolda Mandića doći će i naš kardinal dr. Franjo Šeper, prefekt Sv. zbora za nauku vjere.

Preuzv. gosp. Franjo Kuharić zatražio je također 25. lipnja 1976. u ime našeg episkopata da se u cijeloj našoj zemlji godišnji blagdan bl. Leopolda Mandića, umjesto 30. srpnja, slavi 12. svibnja, na dan njegova rođenja, jer je to vrijeme pogodnije nego u ljetnoj sezoni. Sv. zbor za sakramente i bogoštovlje svojim otpisom od 10. srpnja 1976., Prot. br. 468/76. to je dozvolio i odredio da se liturgijsko slavlje bl. Leopolda Mandića uvrsti u kalendar svih biskupija na dan 12. svibnja kao obvezatan spomendan.

Priredio: Š. Š.